Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3—3.

Nr. Wilno, dnia 27 października 1932 r. 748.

Treść numeru:

--&-0§0-&--

-o-

I.ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

K r o n i k a .

U d z i a ł L i t w y w m i ę d z y n a r o d o w e j k o n f e r e n c j i k o l e j o w e j ."Echo"/292.X.32/:25 października odbyła się w Neapolu międzynarodowa konferencja kolejowa. Litwę reprezentował inż.Augustajtis.

U k ł a d o i n d e m n i z a c j i m i ę d z y L i t w ą a A r g e n t y n ą ."Dzień Kow."/242.X.32/:20 października między Litwą a Argentyną został podpisany układ z powodu nieszczęśliwych wypadków przy pracy. Na mocy tego układu obywatele drugiej strony co do odszkodowania są zrównani w prawach z obywatelami swego kraju.
Układ ma być zatwierdzony przez obie strony.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ
I ŻYCIE SPOŁECZNE.

P o l e m i k a m i ę d z y "L i e t .A i d a s" a "L i e t . Ž i n i o s" w s p r a w i e o p o z y c j i ."Lietuvos Žinios" Nr.243 z 24.X.1932 r. Art.p.t."W sprawie pojęcia opozycji".Streszczenie:

"Lietuvos Aidas" bardzo dziwnie zareagował na rezolucje centralnego komitetu partji ludowców. Zdaniem"Liet.Aid." opozycjoniści powinniby opuścić posady państwowe. Tego rodzaju twierdzenie nie jest logiczne. Opozycja w Litwie bowiem jest opozycją w pojęciu kulturalnego ścierania się idei. Tymczasem "Liet.Aidas" ujmuje opozycję jako bojkot. Idąc po linji rozumowania "Liet.Aidasa", ludzie należący doopozycji powinni nietylko wycofać się z posad rządowych, lecz nie płacić podatków, nie spełniać innych obowiązków i t.d. Gdyby jednak tego rodzaju życzenia "Liet.Aidasa" się spełniły, to zamknąłby się uniwersytet, opróżniłyby się instytucje państwowe i nawpółpaństwowe i t.d. Zyskałaby na tem właściwie tylko opozycja, gdyż partja rządząca nie ma tyle sił, by samodzielnie ująć mechanizm państwowy w swe ręce.
Czyżby "Liet.Aid." wyznawał co do partji rządzącej zasadę Ludwika XIV-go "L'état c'est moi"?

"Liet.Aidas" Nr.243 z 25.X.32 r.Art.p.t."W sprawie opozycji" Streszczenie:

Organ ludowców niezadowolony z komentarzy, jakie "Liet.Aid." zaopatrzył niedawne uchwały centralnego komitetu partji liaudininków, obszernie tłumaczy pojęcie opozycji.
Ludowcy się przechwalają, że umieją odróżnić służbę dla państwa od służby dla partji politycznej. Będąc w opozycji być może ludowcy potrafią zdobyć się na takie odróżnianie. Sprawując jednak rządy, stosują ludowcy całkiem inną miarkę, domagając się wtedy walki z przeciwnikami demokracji i t.p.
"Liet.Žinios" mówią,żeo ileby opozycjoniści wycofaliby się z instytucyj państwowych, to zamknąłby się uniwersytet i opustoszałyby instytucje państwowe i nawpółpaństwowe. Poradziłby należało ludowcom, by nie ufali zbytnio w swe siły, gdyż nie jest ich tak dużo. Jak głoszą wiadomości z prowincji, nie mogą się odbywać normalnie zebrania kół ludowców ze względu na brak quorum. Większość byłych ludowców zajęła stanowisko zupełnie lojalne względem partji rządzącej i już zapewne do swych dawnych partyj nie wróci.

K r o n i k a .

P r o j e k t z m i a n y u s t a w y o K a s a c h C h o r y c h ."Dzień Kow."/242.X.32/:M-stwo Spraw Wewn. rozważa zmiany ustawy o Kasach Chorych. W przyszłym roku mają być założone Kasy Chorych we wszystkich powiatach, które obecnie jeszcze instytucyj tych nie posiadają.

"C h w i l k a w i l e ń s k a" d l a d z i e c i w o g r ó d k a c h ."Dzień Kow."/242.X.32/:Sekcja kobiet Związku Wyzw.Wilna zwróciła się do wszystkich kierowników ogródków dziecięcych, aby przynajmniej raz tygodniowo wprowadzili w ogródkach "chwilkę wileńską".

L i t e w s k a p r o p a g a n d a r a d j o w a ./25.X.32 r. Prel.p.Uždawinys. jęz.litewski/. Prelegent zalecał słuchaczom nabycie następujących wydawnictw Zw.Wyzw.Wilna: statut Zw.Wyzw.Wilna, "O Vilnius nepamiršk lietuvį"/o Litwinie zanie zapomnij o Wilnie/, "Vilniaus Malda"/modlitwa wileńska/, "Trumpos Žinios apie V.V.S." /krótkie wiadomości o Zw.Wyzw.Wilna/, "Amžiais už Vilnių des galvą lietuvis" /wiecznie za Wilno Litwin będzie kładł głowę/,"Vilnius Lietuvai ir Lietuva Vilniui" /Wilno dla Litwy i Litwa dla Wilna/, "Vilniaus Baras" /odcinek wileński/, "Vilnius prieš lenkams ji pagrobant" /Wilno przed zagarnięciem go przez Polaków/, "Ukraina po svetima valdžia" /Ukraina pod obecnemi rządami", "Vilniaus Golgota" /Golgota wileńska/, "Vilnius Musų /Nasze Wilno/, "Vilniaus lietuvių spauda" /Litewska prasa wileńska/ i in.

Ś l e d z t w o w s p r a w i e e w e n t u a l n y c h n a d u ż y ć p r z y b u d o w i e k o l e i T e l s z e - K r e t y n g a."Echo"/291.X.32/:W związku z wiadomościami, jakie się ukazały w prasie na temat nadużyć przy budowie kolei Telsze-Kretynga, Prokuratura nakazała przeprowadzić śledztwo w tej sprawie.

W y b o r y d o P r z e d s t a w i c i e l s t w a S t u d e n t ó w A k a d e m j i R o l n i c z e j w D a t n o w i e."Echo" /293.X.32/:Wybory do Przedstawicielstwa Studentów Akademji Rolniczej w Datnowie naznaczone zostały na dzień 29 i 30 października. Zamierza się wystawić 4 listy:"atejtininków","kulturininków","Samogitia" i tautininków.

A k t u a l n e s p r a w y s p ó ł d z i e l c z o ś c i l i t e w s k i e j ."Liet.Zinios" /243.X.32/:Prezes Rady Spółdzielni dr.Krikszcziunas udzielił współpracownikowi "Liet.Zinios" wywiadu na temat aktualnych spraw spółdzielczości litewskiej: Spółdzielczość litewska w rozwoju swym pozostała znacznie w tyle poza krajami zachodniej Europy. Szereg spółdzielni nie umiało dać sobie rady i trafiło w trudności finansowe. Naogół stwierdzić należy, że państwo zbyt ingeruje w sprawach spółdzielni. Ostatnio, jak wiadomo, zreorganizowano Bank Spółdzielczy.

K o n f e r e n c j a z w i ą z k u p a v a s a r i n i n k ó w. "Rytas" /226.X.32/:Na mocy uchwały centr.zarządu związku pavasarininków, odbędzie się 28-29 grudnia w Kownie walna konferencja związku pavasarininków.

VI. EMIGRACJA.

K r o n i k a .

E m i g r a c j a z L i t w y ."Echo"/293.X.32/:W ciągu pierwszych 9-ciu mies.r.b. emigrowały z Litwy 833 osoby. W tym samym okresie 1931 r.emigrowało 1366 ludzi, a w 1930 r. - 5.648. Z tego wynika, że emigracja w Litwie w r.b. prawie zupełnie zanikła.

VII.SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

"R y t a s" o n i s z c z e n i u l i t e w s k o ś c i n a o b s z a r z e K ł a j p e d y ."Rytas" Nr.225 z 24.X.1932 r. Art.p.t."Nowy "lojalny" krok Dyrektorjatu kłajpedzkiego".Streszczenie:

Prezes Dyrektorjatu kłajpedzkiego dr.Schreiber w jednym z wywiadów udzielonych "Liet.Aidasowi" oświadczył, że jest wraz z Dyrektorjatem lojalny względem Państwa Litewskiego. Jednak czynności Dyrektorjatu świadczą o czem innem. W tych dniach Dyrektorjat przystąpił do niszczenia litewskości w kłajpedzkiem seminarjum nauczycielskiem.

Około 30 lat już Kłajpeda ma swe seminarjum nauczycielskie, które, rzecz prosta, miało być gniazdem niemieckości. Po odłączeniu Kłajpedy od Niemiec miejscowi Litwini żądali od francuskich władz okupacyjnych nadania językowi litewskiemu większych praw w seminarjum nauczycielskiem. Francuzi odnieśli się do tego obojętnie.

Dopiero po przyłączeniu Kłajpedy do Litwy znowu wysunięto ten postulat. W 1925 r. zaczęto język litewski wykładać, traktując go narówni z jęz.niemieckim.

Fakt ten zaczął drażnić germanizatorów. Próbowali oni już niejednokrotnie litewskość w seminarjum nauczycielskiem zniszczyć. W tych dniach Dyrektorjat Schreibera wydalił z seminarjum nauczyciela Litwina z kwalifikacjami, a przyjął na jego miejsce nauczyciela-germanizatora. Jest to sprawa już nietylko seminarjum i społeczeństwa kłajpedzkiego lecz sprawa całego państwa i narodu litewskiego. Od stanu rzeczy w seminarjum kłajpedzkiem zależeć będzie poczucie państwowe na obszarze całej Kłajpedy. Powstaje kwestja nadzoru nad szkolnictwem kłajpedzkiem. Litewskie społeczeństwo Kłajpedy ma już dość samowoli germanizatorów.

K r o n i k a .

S y t u a c j a s z k o l n i c t w a n a o b s z a r z e K ł a j p e d y .Dzień Kow."/242.X.32/: 22 października w Kłajpedzie odbyło się zebranie t-stwa szkolnego, poświęcone rozważeniu sytuacji szkolnictwa w Kraju Kłajpedzkim. W zebraniu wzięło udział przeszło 1000 osób z pośród Litwinów mieszkających w Kłajpedzie. Prezydjum utworzyli dr.Galgajtis, dr.Trukanas, dr.Didżys i p.Kybrancas. Dr.Didżys wygłosił przemówienie, w którem wskazał na niebezpieczeństwo germanizacji, zagrażające szkolnictwu krajowemu, a będące następstwem polityki niemieckiej. Jeszcze za czasów władzy francuskiej usiłowano położyć kres wynaradawianiu Litwinów i osiągnąć równouprawnienie obu języków, zaś w 1923 r. Dyrektorjat wzywał nauczycieli do nauki języka litewskiego, wezwania te jednak nie dały rezultatu. W 1925 zorganizowano seminarjum nauczycielskie w ten sposób, by wśród personelu i uczących się były w równym stopniu reprezentowane obie narodowości i zastosowano tę zasadę również w otwartych przy seminarjum klasach dokształcających. Kierunek ten jednak nie odpowiadał pewnym czynnikom kraju i w 1927 r. odstąpiono od przyjętej zasady, usuwając z seminarjum 2 nauczycieli-Litwinów. Z kolei nastąpiła likwidacja klas dokształcających na wiosnę r.b., wobec zaś powstałego stąd nadmiaru nauczycieli usunięto znów 2 Litwinów lecz na ich miejsce mianowano nauczycieli-Niemców, nieznających języka litewskiego. Jeden z nich jest przytem obcokrajowcem. W ten sposób w seminarjum pozostał tylko jeden nauczyciel,mogący wykładać w języku litewskim. Na istniejących w Kłajpedzie kursach wieczorowych, obowiązujących dla młodzieży do 18 lat, wykłady odbywają się wyłącznie w jęz.niemieckim, nieposiadający zaś jego są wyszydzani i pozbawieni możności korzystania z kursów, na które jednak obowiązani są uczęszczać.

Prelegent zakończył stwierdzeniem, że bez interwencji władz centralnych niemożliwem jest przywrócenie porządku w szkolnictwie Kraju Kłajpedzkiego. Władze centralne zaś łatwo mogą sytuację uzdrowić dzięki art.25 statutu kłajp.,nadającego im prawo roztoczenia ścisłego dozoru nad szkolnictwem. Z pośród przemawiających następnie poseł do Sejmiku Bruvełajtis podkreślił, że w Kraju Kłajpedzkim toczy się obecnie walka o utrzymanie wybrzeża morskiego, o godność narodu, utrwalenie jego stanu posiadania i przywrócenie sprawiedliwości w zakresie oświaty. Zgromadzeni uchwalili jednogłośnie dwie rezolucje, z których jedna skierowana do Dyrektorjatu kraju domaga się reorganizacji seminarjum nauczycielskiego na zasadzie równouprawnienia obu narodowości, ponownego przyjęcia usuniętych nauczycieli-Litwinów, wprowadzenia na kursach wieczornych wykładu niektórych przedmiotów w języku litewskim przy jednoczesnem utworzeniu równoległych kursów litewskich oraz zapewnieniu przez usunięcie obcokrajowców pracy nauczycielom miejscowym,którzy w r.b. ukończą studja w seminarjum. Druga rezolucja, skierowana do gubernatora kraju prosi władze centralne,by przez zastosowanie w całej rozciągłości art. 25 statutu kłajp.położyły kres ignorowaniu przez Dyrektorjat praw, przysługujących ludności litewskiej i prowadzonej dotychczas bez przeszkód germanizacji szkolnictwa Kr.Kłajpedzkiego. Zgromadzeni proszą o utworzenie komisji z przedstawicieli M-stwa Oświaty i znawców szkolnictwa krajowego w celu poddania rewizji programów szkół kłajpedzkich i uzgodnienia ich z programami obowiązującemi w W.Litwie.Wykonywania nowych programów miałaby dozorować specjalnie utworzona komisja szkolna Kr.Kłajpedzkiego.Dla wręczenia uchwalonych rezolucyj obrano komisję w składzie dr.Didżysa,posła Bruvełajtisa i p.Kybrancasa, troskę zaś o wykonanie rezolucyj powierzono zarządowi towarzystwa.

37